

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 14 listopada 2016 roku, wniesionym do Sądu Okręgowego w P., B. H. wniósł o zasądzenie od: Skarbu Państwa – kwoty 370.000.000 zł odszkodowania i 50.000.000 zł zadośćuczynienia, K. Z. – kwoty 25.000.000 zł i A. P. – kwoty 2.500.000 zł oraz zasądzenie zwrotu kosztów procesu w wysokości 150.000 zł.

W uzasadnieniu pozwu zarzucono naruszenie prawa poprzez niedopuszczalne – w ocenie powoda – powołanie biegłych sądowych i nie zasądzenie dochodzonych roszczeń na pierwszej rozprawie w sprawie z jego powództwa toczącej się przed tutejszym Sądem pod sygn. akt I C 375/16. Nadto, zarzucono Skarbowi Państwa nie przystąpienie do mediacji i odmówienie zawarcia ugody, a radcy Prokuraturii Generalnej – iż treść odpowiedzi na pozew doprowadziła do pozbawienia powoda zasądzenia na pierwszej rozprawie dochodzonych pozwem roszczeń.

Pismami z dnia 22 grudnia 2016 roku i 16 sierpnia 2017 roku powód sprecyzował, iż pozwane jednostki Skarbu Państwa to Sąd Okręgowy w Łodzi oraz Prezes Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

(pozew k. 3-4, pisma k. 16-17, k. 102)

Postanowieniem z dnia 5 stycznia 2017 roku Sąd Okręgowy w Poznaniu uznał się niewłaściwym miejscowo i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi. Wskutek wyłączenia sędziów I Wydziału Cywilnego do rozpoznania sprawy został wyznaczony II Wydział Cywilny.

(postanowienia k. 22, 36, zarządzenie k. 38)

K. Z. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości i obciążenie powoda kosztami procesu.

W uzasadnieniu pozwana wyjaśniła, że w ramach czynności służbowych zwróciła się do Ministerstwa Spraw Zagranicznych o przesłanie odpisu orzeczenia ETPC dotyczącego powoda. Przesłane orzeczenie sporządzone w języku angielskim, dlatego został wyznaczony tłumacz celem dokonania tłumaczenia dokumentu. Pozwana zarzuciła, iż powód nie wykazał przesłanek odpowiedzialności deliktowej pozwanej, ani Skarbu Państwa.

(odpowiedź na pozew k. 64-67)

A. P. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu pozwana zarzuciła brak własnej legitymacji biernej podnosząc, iż czynności wykonywała jako funkcjonariusz państwowy; pozwanym może być zatem jedynie Skarb Państwa. Zakwestionowała także podstawy odpowiedzialności deliktowej.

(odpowiedź na pozew k. 118-119)

Skarb Państwa, reprezentowany przez Prezesa Sądu Okręgowego w Łodzi i Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej RP kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zarzucono brak wykazania przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa; wykazano zasadność dokonania tłumaczeń

w sprawie I C 375/16 w odwołaniu do art. 5 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych. W odniesieniu do zarzutu braku rozstrzygnięcia na pierwszej rozprawie wskazano na brak orzeczenia w trybie skargi na przewlekłość postępowania oraz podniesiono, iż sprawa jest w toku, co uniemożliwia dochodzenie naprawienia szkody wynikłej z przewlekłości.

(odpowiedź na pozew k. 121-128)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwem z dnia 7 marca 2016 roku, skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Skarbu Państwa, B. H. wniósł o zasądzenie zadośćuczynienia oraz utraconych korzyści w związku ze sprawą o naruszenie prawa autorskiego. Sprawa jest prowadzona przez Sąd Okręgowy w Łodzi pod sygn. akt I C 375/16.

(niesporne)

Na rozprawie w dniu 13 października 2016 roku sędzia referent – SSO K. Z. pouczyła powoda o ciężarze dowodu oraz możliwości ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Odracząc rozprawę, Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego tłumacza języka angielskiego celem dokonania tłumaczeń dokumentów złożonych przez stronę powodową oraz udzielił powodowi terminu na złożenie wniosków dowodowych.

(kopia protokołu ze sprawy I C 375/16 k. 5, [158-159])

W toku postępowania B. H. zakwestionował powołanie tłumacza i zażądał zmiany postanowienia w tym przedmiocie oraz uchylecia postanowień dowodowych.

(pisma złożone w sprawie I C 375/16 k. 160-161, 162)

SSO K. Z. w dniu 9 maja 2017 roku złożyła wniosek o wyłączenie od orzekania w sprawie o sygn. akt I C 375/16, z uwagi na pozew B. H. w niniejszej sprawie. Postanowieniem z dnia 26 września 2017 roku sędzia referent została wyłączona od orzekania.

(oświadczenie, postanowienie w sprawie I C 375/16, k. 163, k. 164)

Stan faktyczny w niniejszej sprawie pozostawał niesporny – jego zakres wyznaczył powód, zakreślając podstawy faktyczne powództwa. Decyzje podjęte na rozprawie w dniu 13 października 2016 roku w sprawie o sygn. akt I C 375/16 zostały udokumentowane protokołem. Przebieg rozprawy pozostawał poza sporem. Wszystkie ustalenia faktyczne oparte zostały na dokumentach z akt sprawy o sygn. akt I C 375/16.

W powyższym stanie faktycznym, Sąd zważył, co następuje:

Wyjaśniając kwestie natury formalnej, należy wskazać iż wyrok w niniejszej sprawie zapadł na posiedzeniu niejawnym w myśl art. 148¹ k.p.c. Zgodnie z § 1, Sąd rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym, uznając po złożeniu przez strony pism procesowych, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Całokształt przytoczonych twierdzeń i materiał dowodowy w pełni obrazuje okoliczności faktyczne rozstrzygnięcia, a pisma procesowe zawierają wyrażenie prawnego stanowiska stron. Postępowanie dowodowe zostało w całości oparte na dokumentach. Doręczając odpowiedzi na pozew Sąd udzielił powodowi terminu na złożenie wszelkich dalszych wniosków dowodowych (zarządzenie k. 138). Pomimo upływu określonego terminu, żadne wnioski nie zostały złożone.

Powództwo jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Zdarzeniem wywołującym szkodę miały być działania podjęte przez sędziego i pełnomocnika Skarbu Państwa w sprawie o sygn. akt I C 375/16. Powód zarzucił deliktowy charakter działaniom w postaci: powołania biegłych sądowych,

nie zasądzenia dochodzonych roszczeń na pierwszej rozprawie, nie przystąpienia przez Skarb Państwa do mediacji i odmówienie zawarcia ugody, a rady Prokuratury Generalnej – iż treść odpowiedzi na pozew doprowadziła do pozbawienia powoda zasądzenia na pierwszej rozprawie dochodzonych pozewem roszczeń.

Generalną podstawę odpowiedzialności za wszystkie niezgodne z prawem działania i zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej stanowi art. 417 k.c. Przepis ten wyraża ogólną formułę deliktu władzy publicznej.

Przesłanki odpowiedzialności w świetle komentowanego przepisu są następujące: szkoda, wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej (w sferze imperium) oraz istnienie normalnego, adekwatnego związku przyczynowego między działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu władzy a powstaniem szkody (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15.05.2013 r., sygn. akt III CZP 23/13). Podstawową zasadą odpowiedzialności Skarbu Państwa jest niezgodność z prawem. Wina funkcjonariusza (także anonimowa) nie jest przesłanką powstania odpowiedzialności. Stan niezgodności działania lub zaniechania z prawem ma miejsce w przypadku sprzeczności tego zachowania z normą prawną obowiązującego przepisu prawnego (zgodnie z art. 87 Konstytucji katalog źródeł prawa jest zamknięty: ustawa, ratyfikowana umowa międzynarodowa, rozporządzenie). Pojęcie „niezgodności z prawem” nie obejmuje natomiast przypadków niezgodności z zasadami współżycia społecznego. W wyroku

z dnia 07.11.2013 r., stgn. akt V CSK 519/12, Sąd Najwyższy stwierdził, że: „Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej. Pojęcie to trzeba rozumieć jako naruszenie nakazu czy zakazu wynikającego tylko z normy prawnej, a nie zasad współżycia społecznego”. Natomiast w wyroku z dnia 08.5.2014 r., sygn. akt V CSK 349/13 Sąd Najwyższy wywiódł, że co do zasady odpowiedzialność

za zaniechanie powstaje tylko w przypadku niepodjęcia działania, do którego podmiot wykonujący władztwo publiczne był zobowiązany na podstawie przepisu prawa, przewidującego, na czym konkretnie powinno polegać zachowanie.”

Natomiast odpowiedzialność odszkodowawcza z tytułu zaniechania uzależniona jest od stwierdzenia niedopełnienia konkretnego obowiązku działania przez statio fisci lub statio communis (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.04.2005 r., sygn. akt

III CK 367/04, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21.01.2011 r., sygn. akt III CZP 120/10). Obowiązek działania dla państwa nie może wynikać z zasad współżycia społecznego, ale musi znajdować podstawę prawną w konkretnym przepisie.

Odnosząc powyższe do okoliczności niniejszej sprawy należy przeanalizować podniesione przez powoda zarzuty w odniesieniu do przepisów obowiązującego prawa.

Żaden z przepisów nie nakazuje Prokuratury Generalnej, działającej w imieniu Skarbu Państwa, przystąpienia do negocjacji ugodowych, czy zawarcia ugody. Skarb Państwa jako strona postępowania ma prawo do wyrażenia własnego stanowiska procesowego, podjęcia polemiki, wdania się w spór. Z tych względów ewentualne spory zostały poddane rozstrzygnięciom sądów powszechnych. Wyrażenie stanowiska przez Skarb Państwa zawiera się właśnie w pismach procesowych,

a jednym z nich jest odpowiedź na pozew. Przedstawienie własnych racji i spór prawny nie stanowi naruszenia jakiegokolwiek normy naszego systemu prawnego.

Również działania władzy sądowniczej nie stanowią naruszenia jakiegokolwiek normy prawnej. Działania podjęte na rozprawie w dniu 13 października 2016 roku

w sprawie I C 375/16 zmierzały do wyjaśnienia okoliczności sprawy, zgodnie

z obowiązującym prawem. Dokonanie tłumaczeń dokumentów na język urzędowy, jakim ma obowiązek posługiwać się sąd powszechny, było wyrazem obowiązku proceduralnego – zmierzało do wypełnienia normy art. 5 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2001 Nr 98, poz. 1070, t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 23).

Także zarzut, że na pierwszej rozprawie nie zapadło orzeczenie zadowolające powoda poprzez uwzględnienie jego roszczeń nie może odnieść skutku. W procedurze cywilnej widoczne jest dążenie do koncentracji materiału dowodowego, szybkości

i sprawności postępowania sądowego. Jednak zasady te nie uchybiają naczelnej zasadzie rzetelności prowadzonego postępowania i dążenia do wyjaśnienia okoliczności sprawy (zasada prawdy materialnej, której wyraz stanowi art. 3 k.c.). Także w tym wypadku brak jest normy, którą można wskazać, jako naruszoną przez pozwaną jednostkę Skarbu Państwa.

Z tych względów, w niniejszym postępowaniu Sąd nie stwierdził zaistnienia podstaw odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa.

Podstawę prawną odpowiedzialności deliktowej osób fizycznych stanowi art. 415 k.c.

Odnosząc się do zarzutu podniesionego przez pozwaną A. P., dotyczącego braku legitymacji biernej funkcjonariusza w przypadku odpowiedzialności Skarbu Państwa, należy zauważyć, iż orzecznictwo i judykatura uznały taką odpowiedzialność (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27.09.2012 r., sygn. akt III CZP 48/12). Skarb Państwa odpowiada wówczas solidarnie z osobą, która spowodowała szkodę swoim zachowaniem (art. 441 § 1 k.c.). Solidarność dłużników natomiast oznacza, że wierzyciel (poszkodowany) może wybrać, od kogo dochodzić będzie zaspokojenia szkody. Odpowiedzialność bezpośredniego sprawcy szkody oparta będzie najczęściej na art. 415 k.c., co oznacza konieczność udowodnienia winy.

Przesłankami odpowiedzialności deliktowej są: zachowanie człowieka, szkoda oraz wina człowieka, którego zachowanie wyrządziło szkodę. Przesłanki te uzupełnia art. 361 k.c., z którego wynika przesłanka adekwatnego związku przyczynowego między zachowaniem sprawczym i naruszeniem dobra, z którego wynika szkoda.

Odnosząc powyższe do okoliczności niniejszej sprawy należy stwierdzić brak przesłanek odpowiedzialności pozwanych osób fizycznych.

W odniesieniu do pozwanej A. P. znamionem jest brak bliżej sformułowanych zarzutów. Ogólnie w pozwie zostało wskazane, że chodzi

o treść odpowiedzi na pozew. Wydaje się, że powód wskazał pozwaną jako reprezentanta Skarbu Państwa, ale w związku ze stanowiskiem wyrażanym przez Skarb Państwa jako drugą stronę procesu w sprawie o sygn. akt I C 375/16. Pozwanej, jako osobie fizycznej nie zostały postawione jakiegokolwiek precyzyjne zarzuty, które można by poddać analizie. Natomiast sformułowana przez pozwaną treść odpowiedzi na pozew nie zawiera treści naruszających jakiegokolwiek normy czy zasady współżycia społecznego.

W odniesieniu do pozwanej K. Z. zarzuty dotyczyły podjętych czynności procesowych.

W tej sytuacji należy podkreślić, iż przesłanka bezprawności musi być rozumiana w sposób właściwy dla prawa cywilnego, ale musi również uwzględniać specyfikę działania wymiaru sprawiedliwości i czynności jurysdykcyjnych sędziego. „Bezprawne jest każde działanie sprzeczne z normami prawnymi, a w szerokim ujęciu także z porządkiem prawnym i zasadami współżycia społecznego. Jak wskazał Sąd Najwyższy, jest to niezgodne z prawem działanie podmiotu wykonującego władzę publiczną, polegające na sprzeczności pomiędzy zakresem kompetencji organu, sposobem jego postępowania i treścią rozstrzygnięcia wynikającymi z wzorca ustawowego, a jego działaniem rzeczywistym” (wyrok z dnia 19 kwietnia 2012 r., sygn. akt IV CSK 406/11 i orzeczenia w nim powołane). Zakres i sposób działania sędziego wyznaczać będą przede wszystkim przepisy procedury właściwe dla danego rodzaju postępowania oraz rodzaj roszczenia poddanego osądowi w postępowaniu cywilnym oraz konkretne sytuacje procesowe

w toku tych postępowań. Bezprawność, a więc niezgodność czynności sędziego

w toku postępowania z prawem musi wynikać z jego oczywistych, rażących błędów w zakresie stosowania przepisów proceduralnych lub stanowić działanie wykraczające w sposób oczywisty i nie podlegający dyskusji poza te przepisy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2014 r., sygn. akt II CSK 407/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2005 r., sygn. akt II CK 27/05).

Jak już rozważono w odniesieniu do odpowiedzialności Skarbu Państwa, wszystkie podjęte przez sędziego czynności były zgodne z prawem i uzasadnione sytuacją procesową. Brak jest jakichkolwiek znamion czynu niedozwolonego. Tłumaczenie dokumentów jest wynikiem konieczności przedstawienia dowodu z dokumentu w języku urzędowym (czego sama strona powodowa, wywodząca z niego skutki prawne, nie uczyniła). Już ta konieczność uniemożliwiała wyrokowanie na początkowym etapie postępowania w sprawie o sygn. akt I C 375/16.

Z tych względów powództwo wobec osób fizycznych również podlegało oddaleniu.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowił art. 102 k.p.c.

Sąd odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu, a na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. 2005 Nr 167, poz. 1398 t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 300) – także kosztami sądowymi.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy: „zastosowanie przez Sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całości w kontekście okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego” (postanowienie Sądu Najwyższego z 14.01.1974 r., sygn. akt II CZ 223/73).

Z oświadczenia majątkowego wynika, że powód nie posiada żadnego majątku, utrzymuje się ze świadczeń pomocy społecznej. Obciążony jest zaległościami w opłatach za mieszkanie, posiada zadłużenie z tytułu alimentów.

Z tych względów Sąd uznał, iż w niniejszej sprawie opisana sytuacja majątkowa pozwanego uzasadnia odstąpienie od zasad ogólnych i nie obciążanie go kosztami procesu.

Na marginesie należy zauważyć, iż „art. 102 kpc nie wymaga, żeby strona wygrywająca sprawę na rzecz której nie został zasądzony zwrot kosztów procesu, postępowala niewłaściwie lub żeby można jej było przypisać jakąkolwiek inną postać winy” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 07.01.1982 r., sygn. akt CZ 191/81).

Wpływ na treść orzeczenia o kosztach miały także kwestie natury procesowej.

Sąd Najwyższy do wypadków szczególnie uzasadnionych pozwalających na kwalifikację z art. 102 k.p.c. zalicza sytuację, gdy wysokość kosztów zastępstwa prawnego jest zbyt wygórowana w stosunku do stopnia zawiłości sprawy i nakładu pracy pełnomocnika (wyrok z dnia 21.05.1999 r., sygn. akt I PKN 59/99, publ. OSNP z 2000 r., Nr 15, poz. 580).

W niniejszej sprawie treść pozwu nie wymagała szczególnych rozważań prawnych. Jego wytoczenie jest wynikiem przekonania powoda o słuszności swoich roszczeń, wsparte orzeczeniem (...) oraz brakiem wiedzy o zasadach deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej. Obrona przez tym powództwem nie wymagała więc od strony przeciwnej dużego nakładu pracy z uwagi na jego oczywistą niezasadność.

Nie bez znaczenia pozostaje również okoliczność, iż powód korzystał ze stałej obsługi prawnej i w związku z tym nie poniósł odrębnych nakładów na prowadzenie procesu (uzasadnienie orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 1971 r., sygn. akt I PZ 17/71, publ. OSNCP z 1971 r., Nr 12, poz. 222, z dnia 22 listopada 1972, II CR 458/72, publ.

OSNCP z 1973 r., Nr 7-8, poz. 139, z dnia 6 grudnia 1973 r., sygn. akt I PR 456/73, publ. OSNCP z 1974 r., Nr 9/74, poz. 154, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 22.08.1997 r., sygn. akt I ACz 323/97, publ. OSP 1998 r., Nr 1, poz. 9).

Sąd nie wyznaczył w niniejszej sprawie rozprawy, co także nie spowodowało wydatków po stronie powodowej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07.09.1972 r., sygn. akt I PR 254/72, OSP z 1973 r., Nr 5, poz. 95).

Mając na uwadze powyższe, w przedmiocie kosztów postępowania orzeczono, jak w punkcie 2 wyroku.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełn. PG.